

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 3 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Mansurov Ulug'bek Umarovich</i> FARG'ONA VODIYSI SHAHARLARIDA TIBBIYOT TIZIMIDAGI O'ZGARISHLAR (1917-1990-YILLAR)	12-20
<i>Yuldashev Ulugbek Kadirjanovich</i> O'ZBEKISTONDA PROFESSIONAL TA'LIM BOSQICHIDA DUAL TA'LIM SHAKLINING JORIY QILINISHI TARIXI	21-27
<i>Bobobekova Nargiza Ismatullayeva</i> JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI FAOLIYATI TARIXI (XIX ASR IKKINCHI YARMI - XX ASR BOSHLARI)	28-33
<i>Esanova Nilufar</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONNING YENGIL SANOAT SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR BILAN HAMKORLIGI	34-37
<i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i> QO'QON XONLIGI QO'SHININING QUROL-ASLAHALARIGA OID	38-45
<i>Давлетмуратов Куралбай Хожамуратович</i> АНТИЧНЫЕ И СРЕДНЕВЕКОВЫЕ ЗООМОРФНЫЕ МЕТАЛЛИЧЕСКИЕ ИЗДЕЛИЯ ХОРЕЗМА	46-52
<i>Raximov Bektosh, Tashmuradov Umidbek</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA TASHQI DIPLOMATIK ALOQALARNING DAVLAT SIYOSIY TARAQQIYOTIDAGI AHAMIYATI	53-57
<i>Otaxanov Alisher Mamadaliyevich</i> TEMURIY MALIKALARNING ILM-FAN VA IJTIMOIIY TARAQQIYOTGA QO'SHGAN HISSALAR	58-64
<i>Xakimov Ravshan Raimovich</i> MIRZACHO'LNING ETNOEKOLOGIK MUAMMOLARI	65-74
<i>Ergashev Jahongir Yunus o'g'li</i> TURK XOQONLIGINING BOSHQARUVIDA IMPERIYACHILIK XUSUSIYATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	75-82

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> ЦИФРОВОЙ ДИВИДЕНД: ИЗУЧЕНИЕ ПОТЕНЦИАЛА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	83-96
<i>Abdullayev Altinbek Yangibayevich</i> KORXONANING KOMPLEKS ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI VA QO'SHIMCHA MAHSULOT ISHLAB CHIQUARISH HISOBINI YURITISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	97-113
<i>Komolov Odiljon Sayfidinovich</i> KREDIT TASHKILOTLARINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING TAHLILI	114-123

<i>Shaislamova Nargiza Kabilovna</i> MAMLUKAT IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING ROLI	124-134
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Xoshimjanovich</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING AYLANMA MABLAG'LARINI SHAKLLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI	135-147
<i>Abdimurodov Baxrom, Abdimurodov Bahodir</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA XODIMLARGA HAQ TO'LANADIGAN HAR YILGI MEHNAT TA'TILINI RASMIYLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH	148-152
<i>Matkarimov Inomjon, Yuldashbayev Azizullo</i> BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH	153-158
<i>Исламмутидинова Дина Файзрахмановна</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ КОНЕВОДСТВА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНИ	159-166
<i>Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich</i> OVQATLANISH XIZMATLARI SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	167-176
<i>Джуманиязов Уббинияз Исмайл улы</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ КИТАЯ	177-183
<i>To'lov Ulu'bek Toshmamatovich</i> YERLARNI BAHOLASH VA SOLIQQA TORTISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	184-193
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich,</i> IJTIMOIY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING INSON SALOHİYATIGA TA'SIRI	194-200
<i>Tashanov Abduxoliq</i> QADIMGI SHARQ MANBALARIDA INSON BUZG'UNCHILIGI HAQIDAGI QARASHLAR ...	201-206
<i>Muhamedov Asror Asadovich</i> UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI YARATISHDA YUSUF XOS HOJIB FALSAFIY MEROSIDAN FOYDALANISH	207-213
<i>Жумаева Шахло Суюновна</i> ВОПРОС НРАВСТВЕННОГО СОВЕРШЕНСТВА В УЧЕНИИ АХМАДА ЯССАВИ	214-219
<i>Eshonqulov Laziz Norqobul o'g'li</i> HAJVIYLIKNING PSIXOLOGIK IJTIMOIY-MADANIY VA ESTETIK XUSUSIYATI	220-224
<i>G'ulomov Zuxriddin Baxromjon o'g'li</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA YOLG'ON AXABOROTLARNING MAZMUN-MOHİYATI VA KONSEPTUAL ASOSLARI	225-231
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> HAKIM TERMIZIYNING FALSAFIY TA'LIMOTI	232-236

<i>Ortiqov Shahriddin</i> SHAXS ESTETIK ONGI VA MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA TEATR SAN'ATINING O'RNI	237-241
<i>Toshboboeva Munavar</i> IJTIMOIY-MA'NAVIY MUHIT BARQARORLIGIDA XOTIN-QIZLARNING ISHTIROKI	242-248
<i>Murotov Elyor Narzillo o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTONNING TARAQQIYOT STRATEGIYALARINING UZVIYLIGI VA FALSAFIY TAHLILI	249-255
<i>Soipova Mavjuda Karimjanovna</i> FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA NUR VA HARAKAT MASALASI	256-260
<i>Ashurova Xurshida Sag'dullaevna</i> HOJI MUIN ZAMONDOSHI SHOKIR MUXTORINING HAYOTI VA FAOLIYATI HAQIDAGI QARASHLARI	261-264
<i>Karimov Anvarjon Lutfilloyevich</i> IBN SINO FALSAFIY MEROSIDA AXLOQI MASALASI	265-269
<i>Shakambarov Abdurashid Abdujabbarovich</i> MA'NAVIY MARGINALLASHUV DAN HIMOYALANISHDA XORIY TAJRIBASI	270-275
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY GNOSEOLOGIASINING ZAMONAVIY TAHLILI	276-280
<i>Barnoev Sanjar Qurbonovich</i> YUSUF HAMADONIYNING INSON VA KOINOT UYG'UNLIGIGA OID TA'LIMOTIDA ME'YOR MASALALARI	281-286
<i>Ярлакабов Джамшид Мамасултонович</i> СВОБОДА И НЕОБХОДИМОСТЬ КАК ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	287-291

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LESIK BIRLIK LARNING SINXRON TAHLILI	292-297
<i>Xayrullayeva Shahzoda Farhod qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA SALBIY VA IJOBIY HIS TUYG'ULARNI LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI	298-303
<i>Tadjiyeva Mastura, Umarxonova Dilafruz</i> INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARIDA "BOYLIK" VA "FAQIRLIK" KONSEPTLARINING AKSIOLINGVISTIK TAHLILI	304-308
<i>Sharipova Nilufar Shaxrillo qizi</i> ZAMONAVIY DUNYO ADABIYOTIDA XALQ KULGISI ASOSIDA KELIB CHIQQAN YANGI BADIY SHAKLLAR	309-312
<i>Ochilova Gulnoza Farxod qizi</i> NUTQ BIRLIK LARI MASALASINING UMUMIY TILSHUNOSLIK DAGI TALQINI	313-316
<i>Alqarov Nazarbek Alisher o'g'li</i> IT MOTIVINING DUNYO VA O'ZBEK ADABIYOTSHUNOSLIGIDA O'RGANILISHI	317-322

<i>Abdusalomov Firuz Abduxoliqovich</i> HARBIY DISKURSDA BUYRUQNING VOQELANISHI	323-329
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> STYLISTIC AND LINGUACULTUROLOGICAL FEATURES OF IMPLICATURES IN ENGLISH AND UZBEK ANECDOTES	330-333
<i>Safarova Farida, Toshkulova Madinabonu</i> THE STUDY OF TEXT LINGUISTIC	334-337
<i>Amonova Dilshoda Azamat qizi</i> ADABIYOTDA BADIY OBRAZ TUSHUNCHASI VA UNING XUSUSIYATLARI (DEN BRAUNNING "DA VINCHI SIRI" ROMANI MISOLIDA)	338-343
<i>Sultonova Gulchehra Xusanovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILI NAMUNASI SIFATIDA AFORIZMLARNING MADANIY VA FALSAFIY JIHATLARI	344-348
<i>Makhmudova Mutabar Dustmukhammad kizi,</i> CAUSES OF STEREOTYPE OCCURRENCE	349-353
<i>Sadullaeva Matlyuba Akhrorovna,</i> NUMERIC MYSTERIES: THE ROLE OF NUMBERS AND SYMBOLISM IN "THE DA VINCI CODE"	354-359
<i>Khusenova Shosura Toshtemirovna,</i> DOCTORS' ATTITUDES TOWARD LEARNING ENGLISH: A NEEDS ANALYSIS REPORT	360-363
<i>Mamajanova G'uncha, Shakirova Saida</i> EKVIVALENTLIK VA TAFOVUT MEZONLARI ASOSIDA O'ZBEK VA INGLIZ METAFORALARINING QIYOSIY TAHLILI	364-368
<i>Saydullayeva Dilrabo Ilxom qizi</i> SODIQIY AFSHORNING "MAJMA UL-HAVAS" TAZKIRASI VA UNING O'ZBEK TAZKIRASHUNOSLIGIDAGI AHAMIYATI	369-372
12.00.00 - YURIDIK FANLAR	
<i>Нурпеисов Еркеш, Ибраева Алуа, Сманова Акмарал</i> КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРИАДЫ В ИСТОРИЧЕСКОМ ВЫБОРЕ КАЗАХСТАНА	373-379
<i>Камалов Мансурхон Мухтарович</i> К ВОПРОСУ О КОНФЛИКТЕ ИНТЕРЕСОВ В КОРПОРАТИВНЫХ ОТНОШЕНИЯХ	380-385
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	386-394
<i>Xolov Utkir Shomurodovich,</i> QONUNYI KUCHGA KIRGAN SUD Hujjatlari Yangi Ochilgan Holatlar bo'yicha qayta ko'rishning ayrim masalalari	395-399
<i>Kuldoshev Ulug'bek Otabek o'g'li</i> KASB YUZASIDAN O'Z VAZIFALARINI LOZIM DARAJADA BAJARMASLIK VA XAVF OSTIDA QOLDIRISH JINOYATLARINING SUBYEKTI VA ULARNING FARQLI JIHATLARI	400-407

<i>Ибрагимова Сабина Эркиновна</i> К ВОПРОСУ О ДАЛЬНЕЙШЕЙ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ПРАВОСУДИЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ, В УГОЛОВНО- ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	408-413
<i>Avezov Dilshod Sadulayevich</i> MAHALLIY KENGASH DEPUTATINI CHAQIRIB OLISH MASALALARI VA UNING XUSUSIYATLARI	414-418
<i>Haydarov Jaloliddin Hamza o'g'li</i> VALYUTA QIMMATLIKLARINI QONUNGA XILOF RAVISHDA OLISH YOKI O'TKAZISH JINOYATINING PREDMETI TAHLILI	419-423
<i>Zairov Asadbek Sayfullo o'g'li</i> INKLYUZIV TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA QONUNCHILIK BAZASINING ROLI	424-432
<i>Karimov Bekmurodjon Anvarjonovich</i> BMT INSON HUQUQLARI BO'YICHA SHARTNOMAVIY ORGANLARI TIZIMINI KUCHAYTIRISH	433-442
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i> ZAMONAVIY OLIY TA'LIMDA KREATIVLIKNI TASHXISLASH METODIKALARINI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	443-449
<i>Raxmatov Otabek Urinbosarovich</i> "JISMONIY TARBIYA VA SPORT PEDAGOGIKASI" FANINING BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAOLIYATI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDAGI AHAMIYATI	450-455
<i>Xamroyev Samijon Salimovich</i> SPORT TO'GARAGI MAHG'ULOTLARIGA TALABALAR QIZIQISHLARINI SHAKLLANTIRISHDA UZLUKSIZLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI	456-461
<i>Berdiyeva Nilufar Ibodullayevna</i> TALABALARDA INSHONING MAZMUNII- MANTIQUIY BAYON QILINISHIGA DOIR BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH	462-467
<i>Ortiqov Bekruh Baxodir o'g'li</i> ZAMONAVIY VOLEYBOLCHILARNING JISMONIY TAYYORGARLIGI VA BIOMEXANIK XUSUSIYATLARI HAMDA SAMARADORLIKKA TA'SIRI	468-472
<i>Jumayeva Xulkarxon Muxammadjonovna</i> TALABALARNI INVARIANTIV VA VARIATIV TAHDIDLARDAN HIMOYALASHNING PEDAGOGIK STRATEGIYASI	473-480
<i>Avliyaqulov Tolib Xolmurodovich,</i> TALABALAR KASBIY-AXLOQIY TAYYORGARLIGIGA QADRIYATLARGA ASOSLANGAN YONDASHUV	481-486
<i>O'tashev Xasan Nematullayevich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASASIDA SPORT ISHLARINING USTUVOR VAZIFASI SIFATIDA SPORT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM JIHALTLARI	487-492
<i>Axmadjanov Doniyor Baxtiyor o'g'li</i> BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHISINING AXLOQIY YETAKCHILIGI VA KASBIY FAZILATLARI	493-500

<i>Mengliyev Bobur Normamatovich</i> O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI TAHLIL QILISH USULLARI	501-507
<i>Gafforov Alisher Xolmurodovich</i> PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI RAQAMLI TA'LIM RESURLARINI LOYIHALASH, TIZIMLASHTIRISH VA UNING MAZMUNI	508-518
<i>Qurbonova Bonu Quvondiq qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI KITOBGA QIZIQTIRISH: SAMARALI USULLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	519-524
<i>Zubaydullayev O'ktam Raim o'g'li</i> O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA SAN'ATNING O'RNI	525-529
<i>Raximov Nurillo Narzullaevish</i> BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISINI KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR	530-538
<i>Ergashova Munisa Hoshim qizi</i> MUSTAQIL TA'LIMNI O'YINLAR ORQALI TASHKIL ETISH	539-543
<i>Nuriddinova Madina, Nuriddinov Muhriddin</i> USING WIKI-TECHNOLOGY TO IMPROVE STUDENTS' WRITING COMPETENCE	544-552
<i>Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna,</i> O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	553-560
<i>Nasriddinova Hulkar Komiljonovna,</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BOSHLANG'ICH SINFLAR MATEMATIKA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI IMKONIYATLARI	561-565
<i>Evatov Saminjon Sobirovich</i> JAMOAVIY FAOLIYATNI TASHKEL ETISH ASOSIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH	566-572
<i>Samatova Shohsanam Xolmuhammad qizi</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA TIZIMLI FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	573-577
<i>Idrisov Mironshoh Ilyos o'g'li</i> TALABALARNI JISMONIY TARBIYA, SPORT VA TURIZM VOSITALARI BILAN SOG'LOMLASHTIRISH TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	578-582
<i>Nasriddinova Nilufar Shuxrat qizi</i> 1-SINF ONA TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING INTENSIVLIGINI TA'MINLASH METODIKASI	583-587
<i>Yavkochdiyeva Dilafruz</i> TALABALARNI PEDAGOGIK KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA "STAATE" INNOVATSION TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH	588-593

Received: 16 February 2025

Accepted: 5 March 2025

Published: 20 March 2025

Article / Original Paper

CULTURAL AND PHILOSOPHICAL ASPECTS OF APHORISMS AS AN EXAMPLE OF ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES

Sultonova Gulchehra Husanovna,

Teacher of the Department of Uzbek Language and Literature, Termez State University of Engineering and Agrotechnology

E-mail: sultonova.g@mail.ru

Abstract. This article analyzes aphorisms in English and Uzbek from cultural and philosophical perspectives. Aphorisms are a clear reflection of national thought and philosophical views, shaping each nation's unique worldview while reinforcing cultural and moral values. They serve as concise yet meaningful expressions that encapsulate a nation's historical experience and ethical principles. The study compares aphorisms in both languages, examining their semantic characteristics, artistic expression, and layers of meaning. Additionally, the research explores the role of aphorisms in society and the philosophical concepts they convey. The findings highlight the universal and culturally specific aspects of aphorisms. While English and Uzbek aphorisms may differ in form, their essence is rooted in universal human truths.

Keywords: individualism, personal freedom, pragmatism.

INGLIZ VA O'ZBEK TILI NAMUNASI SIFATIDA AFORIZMLARNING MADANIY VA FALSAFIY JIHATLARI

Sultonova Gulchehra Xusanovna

Termiz davlat muhandislik va agrotekhnologiyalar universiteti

O'zbek tili va adabiyoti kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada ingliz va o'zbek tillarida uchraydigan aforizmlar madaniy va falsafiy jihatdan tahlil qilinadi. Ingliz va O'zbek tilida aforizmlarni madaniy va falsafasi. Aforizmlar – bu milliy tafakkur va falsafiy qarashlarning aniq aksidir. Ular har bir xalqning o'ziga xos dunyoqarashini shakllantirib, madaniy va axloqiy qadriyatlarini mustahkamlaydi. Aforizmlar har bir millatning dunyoqarashi, tarixiy tajribasi va axloqiy qadriyatlarini aks ettiruvchi qisqa, mazmunli iboralar hisoblanadi. Tadqiqotda ikki tilga oid aforizmlar solishtirilib, ularning semantik xususiyatlari, badiiy ifoda usullari va ma'no qatlamlari o'rganiladi. Shuningdek, aforizmlarning jamiyat hayotidagi o'rni, ular orqali uzatiladigan falsafiy tushunchalar ham tahlil qilinadi. Ish natijasida aforizmlarning universal va milliy o'ziga xosliklari aniqlanadi. Ingliz va o'zbek tillaridagi aforizmlar turlicha bo'lsa-da, ularning mazmuni insoniyat uchun umumiy haqiqatlarga asoslanadi.

Kalit so'zlar: individualizm, shaxsiy erkinlik va pragmatizm.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I3Y2025N50>

Kirish. Aforizmlar har bir millatning madaniyati va falsafasini aks ettiradi. Ingliz va o'zbek tillaridagi aforizmlarning madaniy va falsafiy jihatlari ularning ma'nosi, shakli va ishlatilishida yaqqol namoyon bo'ladi.

Aforizmlar asrlar davomida butun dunyoda odamlarning diqqat markazida bo'lib keldi va eng muhimi, bu qiziqishlar ilmiy-texnika taraqqiyoti davrida ham shu mavqeyini saqlab qoldi. Ko'plab davlatlarda aforizm jadal rivojlanib, o'zining eng yuqori cho'qqisiga chiqqani ham buni tasdiqlaydi. O'tgan davrda ijod qilingan adabiy asarlardagi aforizmlar yuzasidan olib

borilgan tadqiqotlar deyarli yo'q bo'lganiga qaraganda, so'nggi paytlarda aforizmlar bo'yicha bir qator ma'lumotli, nazariy maqolalar nashr etilmoqda, lingvistik xususiyatga ega tadqiqotlar amalga oshirilmoqda.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Ingliz aforizmlari ko'pincha qisqa va ta'sirchan bo'lib, hayotning turli jihatlarini, o'z ichiga oladi masalan, mehnat, baxt, sevgi va nafrat hasad shunga doir jamiki, inson tabiatidagi turli xillardagi kechinmalarni qamrab oladi. Ular odatda ko'pincha kishilarning umumiy hayot tajribasini va axloqiy madaniy qadriyatlarni ifoda eta oladi. Ingliz va o'zbek tillarida maqol, tadqiqot natijalari matn tilshunosligi, matndagi lingvistik vositalar, til va jamiyat, til va tafakkurning o'zaro ta'siri, kognitiv bilish jarayonida tilning o'rni va ahamiyati kabi muammolarni ishlab chiqishda nazariy va amaliy ahamiyatga egadir hamda konsept, mehr, muhabbat, sevgi, vatan, aforizm, lisoniy mentallik, frazeologizmlar, tahlil, metodlar, falsafa, tasnif, tillar, so'z yasalishi, tilshunoslik, qiyosiy va chog'ishtirma tillar lingvistik tahlil asoslari, lingvomadaniyatshunoslik va qiyosiy tilshunoslikdagi nazariya hamda metodlarga asoslandi [1].

O'zbek va ingliz tillaridagi aforizmlarning turli tizimli tillarda namoyon bo'lishi, ularning tarjimasida lingvokulturologik jihatlarini – milliy ong, milliy tafakkur, milliy dunyoqarashni ochib berish hamda til korpuslarida voqelanishini ilmiy asoslash amaliy ehtiyoj sifatida muhim lingvistik muammo ekanligi aniq. O'zbek tilshunosligida bu masalada salmoqli yutuqlar qo'lga kiritilgan. Ammo til ijtimoiy hayot bilan bog'liq tarzda taraqqiy etib borishini hisobga olsak, aforizmlarning turli tizimli tillardagi tavsifini ochib berish, ularni takomillashtirish, aforizmlar bazasining korpusda boyitilib, yangilanib borishi dolzarbligicha qolaveradi.

Muhokama. O'zbek aforizmlari ham shu kabi mavzularni qamrab oladi, desak xato bo'lmaydi ba'zan ularning shakl-shamoyili ham va mazmuni ham o'zbek xalqimizning madaniy va falsafiy qadriyatlarini namoyon etadi. Masalan, mehnat va baxt haqidagi aforizmlar o'zbek xalqining mehnatsevarligi va baxt va quvonchga bo'lgan munosabatini ko'rsatadi [1].

Ingliz aforizmlari ko'pincha individualizm, shaxsiy erkinlik va pragmatizmga urg'u beradi.

Masalan, *"The early bird catches the worm"*. *"Erta turgan elga yo'ldosh"*. *"When in Rome, do as the Romans do"*. *"Elga yarasha huni bo'l"*. Har ikkala aforizm erta turish, mehnatkashlik va harakatning muhimligini ta'kidlaydi. Bu madaniy jihatdan mehnatga bo'lgan munosabatni ifodalaydi.

"Time is money" (*Vaqt – bu pul*) iborasi vaqtning qadrini va undan o'z vaqtida samarali foydalanish behudaga sarflamasligini zarurligini ta'kidlab o'tadi. Bu esa ingliz madaniyatidagi amaliy yondashuv va vaqtni qadrlash an'analari yaqqol aks ettiradi. Aforizmlarning madaniy va falsafiy jihatlarini o'rganish, til va madaniyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni tushunishga yordam beradi [2].

O'zbek aforizmlari esa ko'proq jamoaviylik, mehmondo'stlik va axloqiy qadriyatlarga e'tibor qaratadi.

Masalan, *"El bilan maslahat – ishning qulfini ochar"* iborasi ham jamoa bilan, ya'ni, xalq bilan birgalikda maslahatlashuv kelishuvning muhimligini ko'rsatadi. Bu o'zbek xalqining xalqparvarligi hamkasblari bilan hamjihatlikka bo'lgan e'tiborini ifodalaydi.

Har bir tilning aforizmlari o'sha xalqning tarixiy merosdagi tajribasi, dunyoqarashlari va qadriyatlarini aks ettiradi. Ingliz aforizmlarida amaliyotga yo'naltirilganlik va individual

yutuqlarga urg'u berilsa, o'zbek aforizmlarida esa jamoaviylik, axloqiylik va urf – odatlari, an'analariga sodiqlik kabi tushunchalar ustunlik qiladi.

Aforizmlarni o'rganish orqali turli xalqlarning turli xildagi madaniy va falsafiy dunyo qarashlarini chuqurroq tushunish yetish mumkin. Bu esa madaniyatlararo muloqot va tushunishni yanada yaxshilashga xizmat qiladi.

Do'stlik madaniy nuqtai nazardan insonlar, xalqlar va davlatlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlari mehr-muhabbat, hurmat, ishonch bu yanayam hamkorlikni mustahkamligini ifoda eta oladi. U madaniy xilma-xillikni boyitib va tinchlikni ta'minlashga xizmat qiladi [3].

Do'stlik nafaqat shaxslar o'rtasidagi munosabatlarni, balki xalqlar va davlatlar o'rtasidagi aloqalarni ham mustahkamlaydi. Birgina misol qilib oladigan bo'lsak O'zbekiston bilan Xitoy o'rtasidagi turli xildagi do'stlik madaniy-gumanitar almashinuv, ilm-fan, sog'liqni saqlash va turizm, biznes sohalaridagi hamkorlik orqali shiddatli rivojlanmoqda.

Shuning bilan bir qatorda, adabiyot ham do'stlikni targ'ib qilishda juda muhim rol o'ynaydi. Milliy adabiyotlar xalqlar o'rtasidagi madaniy aloqalarni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Natija. Xalqaro do'stlik kuni munosabati bilan do'stlikning madaniy ahamiyatini nishonlash va xalqlar o'rtasidagi tinchlik va hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan.

Shunday qilib, do'stlik madaniy nuqtai nazardan insonlar va xalqlar o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlash, madaniy xilma-xillikni boyitish va tinchlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega [4].

Aforizmlar qisqa lo'nda va mazmunli iboralar bo'lib, ular insoniyatning chuqur falsafiy fikrlarini ifodalaydi. Ular ko'pincha hayotiy tajriba, insoniylik, axloqiy qadriyatlar va inson tabiatiga oid umumlashmalarni o'zida mujassam etadi. Insoniyatning umumiy tajribalarini umumlashtiradi va turli madaniyatlarda donolik namunasi sifatida qadrlanadi.

Aforizmlar adabiy va falsafiy bayonning eng ifodali shakllaridan biri hisoblanadi.

Falsafiy jihatdan aforizmlar insonning borliqdagi o'rni, hayot ma'nosi, erkinlik, hurlik va majburiyat va mas'uliyat kabi mavzularni yoritadi. ekzistensializm – (existence – mavjudlik) XX asrdagi ana shu nomdagi falsafa asosida vujudga kelgan modernistik oqim. Asosida inson hayotining ma'nosi, shaxs erki va mas'uliyati muammolari turadi. Adabiy oqim sifatida ekzistensializm borliq va insonning g'aroyib sirli-sehrli jihatlarini xususida bahs yuritadi. Ushbu adabiyot namunalari insonning jamiyatga begonaligi, yolg'izligi, mahkumligi muammosi ko'tariladi. oqimida inson hayotining ma'nosi, shaxs uning erki va mas'uliyati muammolari aforizmlar orqali ifodalanadi. Aforizmlar falsafiy nuqtai nazardan qisqa va teran ma'no ifodalovchi so'z yoki iboralar sifatida qaraladi. Ular odatda ko'p qatlamli ma'noga ega bo'lib, chuqur hikmatlarni, hayotiy tajriba va axloqiy qadriyatlarni bir necha so'z bilan aks ettira oladilar. Aforizmlar falsafiy fikrlarni aniq va qisqa tarzda ifodalaydi, shuning uchun ular ko'pincha ma'naviy, axloqiy va hayotiy ma'nolarni oshkor qilish uchun ishlatiladi [3].

Falsafiy aforizmlar asosan insoniyatning asosiy savollariga javob izlaydi, masalan:

Hayotning ma'nosi

Adolat va axloq

Erkinlik va majburiyat

Vaqt va xotira

Tabiat va insonning o'zaro munosabatlari

Bu aforizmlar ko'pincha o'ylashni, tahlil qilishni va hayotning chuqur masalalariga qarashni talab qiladi. Ularda o'ziga xos poydevor, umumiy g'oya yoki falsafiy ta'limot yotadi, bu esa ularni oddiy gaplardan farqli ravishda ajratib turadi. Falsafiy aforizmlar, shuningdek, ko'pincha turli madaniyatlar va tillarda o'xshash mavzularda ishlatilishi mumkin, bu esa ularning universal ahamiyatini ko'rsatadi [2].

Aforizm va falsafa o'rtasidagi bog'liqlik, ayniqsa, yirik falsafiy qarashlarni qisqa va aniq shaklda ifodalashda, o'quvchini chuqur o'ylashga undashda yotadi. Misollar sifatida, *"What goes around, comes around"*. *"Qilganing – qilgan."* yoki *"Yaxshilik qilsang, yaxshilik ko'rasan"*. *"Bilib o'zgarishsiz qolish – bu o'zgarmas holda qolish emas, balki o'zgarmaslikni qabul qilish"* yoki *"Erkinlik, birinchi navbatda, javobgarlikni anglashdan boshlanadi"* kabi aforizmlar tushunchasi bilan bog'liq bo'lib, odamlarning harakati va taqdiri o'zaro bog'liqligini falsafiy jihatdan ifodalaydi.

Tadqiqotimiz doirasida madaniy ahamiyatga ega bo'lgan ingliz va o'zbek aforizmlarni o'rganib chiqish jarayonida, ularning asosan adabiyot, siyosat, falsafa va musiqa sohalariga oid ekan degan xulosaga keldik. Masalan, Amerika Qo'shma Shtatlari mustaqillik urushi yetakchisi sifatida tarixga kirgan Benjamin Franklinning *"Advice to Young Tradesmen"* asarlaridagi so'zlari eng mashhur, umumbashariy va keng tarqalgan pretsedent aforizmlardan biri hisoblanadi. Ushbu aforizm bugungi kunda nafaqat ingliz tilida so'zlashuvchilar uchun balki, o'zbek tilida so'zlashuvchilar tomonidan ham qo'llanilib, ushbu aforizm tilda nafaqat o'ta qisqa shakli bilan, balki aniq ifodalangan fikr tufayli mustahkamlangan [2].

Til va madaniyatning bog'liqligi, madaniyatning tilda aks etish muammosi bilan bog'liq masalalarning metodologik asosi yaqin yillardagina boshlandi. Masalan *"No pain, no gain"*. (Agar mashaqqat bo'lmasa, yutuq ham bo'lmaydi.) *"Mehnat qilsang – rohat topasan."* ingliz madaniyatida mehnat va muvaffaqiyat shaxsiy harakatga bog'liq ekanligi kuchli aks etgan. *"What goes around, comes around."* (Qanday munosabat bo'lsa, shunday javob olasan.) *"Qilganing – qilgan."* yoki *"Yaxshilik qilsang, yaxshilik ko'rasan."* inson harakatlarining oqibati borligini va har qanday ish oxir-oqibat o'z egasiga qaytishini ifodalaydi. Inglizcha versiyada bu ko'proq karma tushunchasiga yaqin bo'lib, inson o'z harakatlari bilan kelajagini belgilashini ta'kidlaydi.

O'zbekcha *"Qilganing – qilgan"* iborasi esa xalq orasida keng tarqalgan adolat va odob-axloq me'yorlariga asoslanadi. Bu aforizm xalq og'zaki ijodi orqali o'zbek madaniyatida ezgulik va adolatga bo'lgan e'tibor kuchli ekanligini ko'rsatadi. Bu aforizmlar inson o'z harakatlari uchun mas'ul ekanligini va og'ir mehnatsiz hech narsaga erishib bo'lmashligini ta'kidlaydi [1].

O'zbek madaniyatida ham mehnat qadrlanadi, biroq u ko'proq jamoaviylik va hayot tarziga bog'liq. *"Mehnat qilsang – rohat topasan"* degan ibora o'zbek xalqining mehnatni axloqiy qadriyat sifatida qabul qilishini va uni baraka bilan bog'lashini ko'rsatadi.

Ularning asosi sifatida V.V.Vorobyov, V.M.Shaklein, V.N.Teliya, V.A.Maslovalarning ishlarini qayd etish mumkin. Til va madaniyat uzviyligini tadqiq etuvchi soha hisoblangan lingvomadaniyatshunoslik asoschilaridan biri V.N.Teliya shunday yozadi: *"Madaniyatning o'ziga xos "tili" bor u biz bilan me'morchilik, rassomchilik, musiqa, raqs, adabiyot va insoniyatning boshqa ijod mahsullari orqali so'zlashadi. Lekin madaniyat "tili"ning eng universal vositasi tabiiy tildir"* [3].

Aforizmlar falsafiy nuqtai nazardan qisqa va teran ma'no ifodalovchi iboralar bo'lib, insoniyatning hayotiy tajribasi, axloqiy qadriyatlar, adolat, erkinlik va boshqa chuqur

masalalarni ifodalashda muhim rol o'ynaydi. Ular bir nechta so'z bilan katta ma'no anglatadi va o'ylashni, tahlil qilishni talab qiladi. Falsafiy aforizmlar turli madaniyatlar va tillarda uchraydi, bu ularning universalligi va zamonaviy jamiyatdagi ahamiyatini ko'rsatadi. Shuningdek, aforizmlar falsafiy qarashlarni aniq va qisqa shaklda taqdim etadi, bu esa o'quvchini chuqur o'ylashga undaydi.

Xulosa. Ingliz va o'zbek tillaridagi aforizmlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, har ikkala tilga oid hikmatli iboralar jamiyatning madaniy qadriyatlari va falsafiy qarashlarini aks ettiradi. Ingliz tilidagi aforizmlar ko'pincha individualizm, amaliy tajriba va pragmatizmga urg'u bersa, o'zbek tilidagi aforizmlar ko'proq jamoaviylik, axloqiy qadriyatlar va urf-odatlarga asoslanadi.

Madaniy jihatdan har bir tilga xos aforizmlar jamiyatning yashash tarzi, odatlari va an'analarini ifoda etadi.

Bu esa o'z navbatida, tilshunoslik, adabiyotshunoslik va madaniyatshunoslik sohalaridagi tadqiqotlar uchun muhim ahamiyatga egadir. aforizmlar nafaqat hayotiy saboqlarni aks ettiradi, balki falsafiy mushohadalar va o'ylash jarayonlarini qo'llab-quvvatlashda kuchli vosita hisoblanadi.

Aforizmlarning madaniy va falsafiy jihatlarini o'rganish, til va madaniyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni tushunishga yordam beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Ahmedova G. Y. Aforizmlar - tilning milliy-madaniy tarkibiy qismi sifatida. International scientific and practical conference "Methodology of teaching foreign languages – innovations, traditions, problems and their solutions" March 15, 2024. – B. 764-767.
2. O'rayeva D., Quvvatova D. Jahon adabiyoti terminlarining izohli lug'ati: umumiy o'rta ta'lim maktabi, akademik listey o'quvchilari, filolog talabalar hamda o'qituvchilar uchun o'quv qo'llanma. – Toshkent: "Navro'z" nashriyoti, 2019. – 180 b.
3. Sepir E. Language. Introduction to the study of speech. Selected works on linguistics and cultural studies. – M.: Progress, 1993. – 183 p.
4. Карпинская Н.В. и др. Вестник РУДН. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика. 2023. Т. 14. № 4. – С. 1253–1270.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).